SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVII. No. 44. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, MARCH 8, 1990 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 8-го БЕРЕЗНЯ 1990 Ч. 44. РІК XCVII

Відбудеться шевченкознавча конференція

Ню Йорк. — Наукове Товариство ім. Шевченка, Українська Вільна Академія Наук і Український Науковий Інститут Гарвардського Університету влаштовують десяту річну наукову шевченкознавчу конференцію, яка відбудеться у неділю, 18-го березня, о год. 2'ій по полудні у приміщенні Нюйоркського університету, в будинку Школи права, на розі вул. МекДуґал і Четвертої захід.

З привітанням виступить президент УВАН Ярослав Білінський. Конференцію відкриє і буде нею керувати Юрій Шевельов з Колюмбійського університету.

З доповідями виступлять: львівський письменник Роман Федорів — „Шевченко і сьогоднішня ситуація на Україні", редактор „Літературної України" Борис Рогоза — „Шевченко у Києві", літературний критик, публіцист з Києва Іван М. Дзюба — „Вічні мотиви у творчості Шевченка", Сергій Білокінь з Академії Наук УССР — „Шевченко у Києво-Могилянській Академії" Ярослав Розумний з Манітобського університету — „Чи вичерпано Шевченкову Москалеву криницю?" та Ярослав Ісаєвич з Львівського НТШ — „Тарас Шевченко і розвиток української національної культури".

Конференцію закриє Леонід Рудницький з університету ЛяСаль. Кожна доповідь триватиме 20 хвилин.

Готується Енциклопедія юґославських русинів і українців

Чикаґо (ЕУ-Д). — Русько-українська преса в Юґославії інформує про цікаву ініціятиву українців в Юґославії. Їхні науково-освітні організації та окремі культурні діячі задумали видати Енциклопедію русько-українського етносу в тій країні, щось на зразок Енциклопедіїн Української Діяспори.

26-го травня 1989 року відбулася в Новому Селі (Войоводина) у приміщеннях редакції „Руского Слова" нарада, на якій вирішено видати таку енциклопедію, що охопить усі аспекти життя українсько-руської меншости. Проспект довідника передбачає 15 галузей знання, а саме: національна назва, мова, релігія, історія, демографія, матеріяльна культура, фолкльор, народні звичаї, література, образотворче мистецтво, музика, театр, виховання й освіта, культура і спорт.

Проєкт такої реґіональної енциклопедії юґославських русинів і українців буде вестися при катедрі руської мови й літератури при університеті в Новому Саді, а до її редакції покликано д-ра Юліяна Томаша (головний редактор) та заступників редактора — Василя Стрехалюка і о. Романа Мизя. Вони мають запросити співробітників і авторів окремих статтей з обидвох груп. Як виглядає з нотатки в „Рускому Слові" з 9-го червня 1989 року, це має бути тематична енциклопедія, щось на зразок Енциклопедії Українознавства, а не абеткова.

Невідомо ще яка буде величина енциклопедії русинів і українців Юґославії, як далеко будуть деталізовані інформації та які будуть критерії підбору матеріялів. Про це ще йде дискусія. Виглядає, що переважить тенденція найповніше охопити усі ділянки життя українського етносу та зафіксувати різні, навіть дрібні факти й імена, щоб зміцнити джерела культурної свідомости і національно-етнічної пам'яти, — як пише про цей почин автор С. Константинович в „Рускому Слові".

Цей почин є паралельним і перегукується з проєктом Енциклопедії Української Діяспори, до шостого тому якої увійдуть українці-русини Юґославії. Праця в Новому Саді буде допоміжною до тої, яку ведеться в ЕУ-Д, в Чикаґо. Різниця буде в тому, що Енциклопедія Русинів і Українців трактуватиме дуже детально цю нечисельну, але дуже цікаву під історично-культурним та етнологічним аспектом спільноту, а в Енциклопедії Української Діяспори вона буде потрактована порівняльно до інших діяспорних громад і доволі селективно.

КОНЦЕРТ В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — Тут в суботу, 10-го березня, відбудеться концерт мистців з України. Виступить Ірина Даць, сопрано, солістка київської опери, та ансамбль Київської Державної Фільгармонії „Рідні наспіви". Мистецький керівник Анатолій Мамалига. Концерт відбудеться в Українському Народному Домі, 140-142 Друга аве. Початок о год. 5:30 по полудні. Вступ — 10 дол.

ШЛЯХ ДО ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТИ І СОБОРНОСТИ — ЦЕ ВИХІД УКРАЇНИ ІЗ СОЮЗУ — КАЖЕ ГОЛОВА НРУП І. ДРАЧ

Київ. — Голова Народного Руху України за Перебудову, письменник і громадсько-політичний активіст Іван Драч дав телефонічне інтерв'ю кореспондентові пресового аґентства Ройтерс Пітерові Конрадтові, заторкнувши в ньому цілий ряд справ і проблем, які мають пряме відношення до України і Руху, який він очолює.

Мова йшла в першу чергу про успішні вибори до леґіслятивних рад, у яких, як відомо, кандидати від Демократичного Бльоку, тобто з неформальних організацій, здобули поважну кількість місць у Верховній Раді УССР. Згідно з повідомленням республіканської центральної виборчої комісії у першому голосуванні вибори виграли 120 депутатів до Верховної Ради, а 330 кандидатів будуть змушені ставати до другої тури виборів 18-го березня. В загальному кандидувало 3,000 кандидатів на 450 місць у Верховній Раді Української ССР. У першому голосуванні перемогу здобув, кандидуючи на провінції, голова Ради Міністрів УССР Віталій Масол, секретарі Центрального Комітету Леонід Кравчук та Станіслав Гуренко, а перший секретар Компартії України Володимир Івашко буде змушений бальотуватися другий раз.

Провідні члени Народного Руху України за Перебудову (зліва): Іван Драч, Михайло Горинь, Дмитро Павличко.

Одною з найважливіших справ, яку порушив під час телефонічної розмови з кореспондентом Ройтерса І. Драч це справа підготови НРУП до проголошення незабаром національної політичної партії Руху, завданням якої буде працювати в напрямі відродження України. „Наша політична партія ставить собі за ціль побудову самостійної, незалежної і соборної держави. У теперішній стадії розвитку політичної думки в СССР ці цілі можна осягнути тільки шляхом виходу України із складу Союзу", — заявив І. Драч.

Ще у передвиборчій кампанії, — продовжував розмову Драч, — люди запитували нас, тобто НРУП, чому „ми не зформували і не зареєстрували національної партії Руху в Україні", а на останній пленарній сесії Центрального Комітету Комуністичної партії України дехто злосливо дорікав членам Руху, як вони, будучи комуністами, можуть погодити свої погляди з ідеями і практикою, що їх проповідує і застосовує Рух. „Отже, ми передумавши усі справи, прийшли до переконання, що боронити інтереси України може тільки незалежна національна партія Руху, яка, спільно з усіма конструктивними силами в нашій республіці, працюватиме в напрямі відродження України.

І. Драч і секретар НРУП Михайло Горинь, колишній політичний в'язень, фіґурують між сиґнаторами декларації про положення політичної партії, яка буде поставлена на порядок денний Великої Ради НРУП 25-го березня. Якщо Рада затвердить плян декларації і пропозиції президії НРУП, тоді буде скликаний перший з'їзд нової партії Руху в найближчому часі. Рух, — заявив І. Драч П. Кондратові, — прямує менш-більш тим самим шляхом, що народні рухи Прибалтики — Литви, Латвії і Естонії.

Кореспондент Ройтерса від себе додає, що з кожним місяцем зростає число тих осіб в Україні, які ставлять вимогу про вихід України із складу Союзу. УССР є важливою індустріяльною і сільськогосподарською республікою, вихід якої може становити поважну загрозу для існування „великої імперії".

І. Драч і М. Горинь докладно поінформували кореспондента про висліди виборів в трьох республіках СССР, а в Україні зокрема і про те, що перемогу здобули 28 членів Руху. 59 кандидатів, членів і прихильників НРУП стануть до другого голосування і багато з них мають дуже поважні вигляди виграти вибори. Кандидати Комуністичної партії України, зокрема так звані „апаратчики", не мали великого успіху, доказом чого є хоч би такий факт, що перший секретар Компартії України В. Івашко мусить пройти другу туру голосування.

Чимало секретарів облас тей, міст тощо, зрезиґнували в останніх тижнях під тиском спільноти і активістів Руху. Президія НРУП переконана, що у висліді виборів від активної служби будуть змушені відійти також інші партійні функціонери. В тому місці І. Драч додав: „Я думаю, що зформування національної політичної партії Руху сприятиме творенню комуністичних партій в республіках незалежних від Москви, подібно як це сталося у Прибалтиці".

ОБМЕЖЕНО ПРИВІЛЕЇ ДЛЯ СОВЄТСЬКОЇ ЕЛІТИ

Москва. — В суботу, 17-го лютого, в год. 8-ій ранку багатьох персональних пенсіонерів та інших представників совєтської еліти, які протягом багатьох років користувалися безкоштовно державними дачами, повідомили телефонічно, що вони мають звільнити будинки в найближчому часі. Однак, якщо хто з них бажає і надалі користуватись дачею, то власті готові до переговорів про оплату.

Про це розповідається в газеті „Вашінґтон Пост" з 20-го лютого, у статті московського кореспондента Дейвида Ремніка, який зазначує, що це рішення Верховної Ради СССР з питань привілеїв не стосується лише Міхаїла Ґорбачова та Ніколая Рижкова, котрий займає пост голови Ради Міністрів СССР. Безкоштовних дач позбавлено Петра Шелеста, Гейдара Алієва і десятки інших колишніх членів ЦК КПСС. Однак, сталінський прислужник Лазар Каґанович, якому вже понад 95 років, як і раніше користується персональною палатою у кремлівській лікарні Четвертого Головного управління при Міністерстві охорони здоров'я СССР, де пацієнтам подають свіжі фрукти, ярину і м'ясні страви на дорогому порцеляновому посуді. І це в той час, коли вся країна перебуває на межі голоду.

Минулого тижня в „Рабочей газете" було повідомлення, що недавно голова комісії з питань привілеїв і кандидат в члени Політбюро Є. Прімаков літав на курорт Мінеральні води персональним літаком. Описуючи його повернення в московське летовище Внуково-2, газета писала: „По сходинках зійшов голова комісії Верховної Ради з питань привілеїв Євгеній Максимович Прімаков, який після виходу на працю негайно проголосував за різке скорочення числа службових автомобілів". В тій же газеті описано спеціяльний рейс, яким летіла королева Еспанії в супроводі членів Політбюро Володимира Івашка і Вадима Медведєва.

Д. Ремнік зауважує, що для совєтських громадян це болюча тема, бо вони тижнями кочують по смердючих летовищах і не можуть дістати місце в літаку. Там не вистачає навіть лав для сидіння. Часто продають квитків більше, ніж є місць і тому пасажирів не пускають в літак, а потім ніхто навіть не думає просити пробачення і не пропонують безкоштовний квиток, як це роблять на Заході. Ремнік наводить і інші приклади, які свідчать наскільки совєтським людям недоступна будь-яка розкіш. Скажімо, коли в кінотеатрі „Ударник" демонструвався кінофільм „Фанні і Александр" Інґмара Берґмана й на екрані з'явився святковий стіл, заставлений стравами з печенею і заливною рибою, то вся заля іронічно зааплодувала.

„Життя цих людей, важке, злиденне і брудне", пише американський журналіст. Крамниці порожні, навколишнє середовище забруднене, а передові статті газети „Правда" аґітують „за демократичний і гуманний соціялізм".

Водночас на сторінках совєтських газет почали обговорювати питання про скорочення допомоги Кубі та іншим „країнам Третього світу". Наприклад, в газеті „Московские Новости" з 18-го лютого економіст А. Ізюмов пише, що питання про таку допомогу фактично вирішується без участи Верховної Ради і громадськости. Щодо розмірів допомоги іншим країнам Ізюмов пише так :

„Є підстави вважати, що 12 мільярдів рублів, які фіґурують у дискусіях, включають не все. Деякі совєтські економісти вважають, наприклад, що до цієї суми належить щорічно додавати кілька мільярдів рублів, які виплачуються партнерам з Ради економічної взаємодопомоги через механізм штучно знижених цін на совєтське паливо й сировець".

В тій же статті сказано, що левову частку допомоги становлять військові постачання. Проценти, під які СССР отримує позики від Заходу, втричі більші, ніж проценти позик, які совєти дають країнам Азії, Африки і Латинської Америки. Все це не має нічого спільного ні з економікою, ні з гуманітарними цілями, вважає Ізюмов.

Почався суд над Дж. Пойндекстером

Вашінґтон. — У понеділок, 5-го березня, в окружному суді почався процес над колишнім дорадником президента Роналда Реґена у справах крайової безпеки контр-адміралом Джаном Пойндекстером, якого обвинувачують у зв'язку з „іранґейтом", а також у змові, неправдивих свідченнях під час переслухань у Конґресі, у спробі приховати факти, що стосуються „іранґейту" — секретної доставки зброї Іранові в обмін за закладників і доставки зброї повстанцям в Нікараґуа, коли Конґрес заборонив такі операції.

Раніше були обрані 206 кандидатів у жюрі, яке повинно складатися з 12 присяжних. Кандидатури 76 з них були відкинуті відразу ж після відповідей на письмові запитання. Відкинули всіх тих, хто або бачив на телевізії покази Дж. Пойндекстера в Конґресі, або читав про його зізнання у газетах чи слухав про ці зізнання в радіо. Суддя, захист і обвинувачення переслідують мету підібрати абсолютно неупереджене жюрі, члени якого керувалися б у своїх висновках лише матеріялами процесу.

У понеділок рано перед суддею Ґарольдом Ґріном, адвокатами і прокураторами пройшли ще 50 кандидатів на присяжні.

„Що ви думаєте про президента Реґена?" — запитав адвокат Ричард Беккер молоду жінку, яка тимчасово не працює і дістає допомогу. „Заперечую", — заявив прокуратор Дан Вебб, не даючи при цьому ніяких пояснень, чому він проти того, щоб кандидат відповіла на поставлене запитання.

Суддя Ґрін погодився з прокуратором, і адвокат Беккер змушений був задати наступне питання.

Подібний підбір кандидатів на членів жюрі відбувався цілий понеділок. Висловлюються здогади, що ця процедура займе як мінімум три дні, а то й цілий тиждень.

Якщо присяжні визнають Пойндекстера винним, його чекає тюремне ув'язнення терміном до 25 років і кара до 1.25 мільйона долярів.

У СВІТІ

У ВІВТОРОК, 6-ГО БЕРЕЗНЯ, прем'єр-міністер Ізраїля Їцак Шамір і провід його партії Лікуд погодилися розпочати переговори з палестинцями в справі майбутности Ізраїлем окупованих територій. Одначе тільки під умовою, що Лейбористська партія погодиться на дві досить скомпліковані передумови. Першою з цих передумов є, що Ізраїль вишле делеґацію до Каїру на переговори з палестинцями, але тільки тоді, якщо араби зі східнього Єрусалиму не будуть включені в цей процес. Друга передумова — це право забратися з будь-якої сесії переговорів з палестинцями, якщо Ізраїль підозріватиме, що ПВО пробує надавати напрямок переговорам.

КИТАЙ ПОГОДИВСЯ ВІДНОВИТИ свою участь в програмі стипендій Фулбрайта тільки на багато меншу скалю, як це було попедніми роками. Офіційні чинники китайського міністерства освіти погодились вислати 16-ох науковців і студентів у наступному шкільному році до ЗСА, в цілях наукових дослідів і погодились прийняти 16 американських професорів, які викладатимуть в Китаї. Речник американської амбасади у Пекіні заявив, що тепер очікують тільки офіційного листа від китайського уряду, щоби заключити ці узгіднення.

СТАРШИЙ СТАЖЕМ іранський консул говорив про намагання звільнення західніх закладнихів, яких тримають в Ливані. Ця розмова на тему закладників відбулася в наслідок зустрічі з міністром закордонних справ Сирії в Дамаску. Зустріч між Могаммедом Гашемі з Ірану та Фаруком аль-Шараа мала вигляд спроби скоординувати зусилля урядів Ірану та Сирії в справі звільнення всіх закладників, заявив один з урядників Сирії, який не бажав подати свого прізвища. Виявляється, що в Ливані іранські шіїтські мусулмани тримають 17 закладників, між ними вісім американців.

У ЄГИПТІ, МИНУЛОЇ п'ятниці, 2-го березня, сотні войовничих мусулманів обкидали камінням дві коптські християнські церкви та клюб молоді, поранивши 15 осіб. Сталася ця подія у місцевості Абу Куркас у південній частині країни, а вістку засобам масової інформації подали місцеві урядові чинники. Натомість державне офіційне пресове аґентство Близького Сходу про цей випадок нічого не згадує. Натомість воно подало вістку, що фундаменталісти спалили фабрику цукорів, власниками якої були копти, сусідній тартак і чотири авта, без жодного натяку на те, що це були мусулмани.

МИНУЛОГО ТИЖНЯ В ПАНАМІ поранено 16 американськи вояків та 12 панамців у нападі двох невідомих чоловіків, які, вкинувши гранату до нічного клюбу „Моя палата", з викриком „нехай живе Норієга", втекли автомашиною безслідно. З-поміж поранених американських вояків кілька годин пізніше у американській військовій лікарні від важкого поранення у цьому випадку помер 21-літній вояк з Гюстону, Тексас, Антоні Ворд. Пресовий секретар Білого Дому Марлин Фицвотер, сказав, що „це є нещасливий випадок, який вказує які великі жертви вимагає відбудова демократії".

В АМЕРИЦІ

ОДИН ПОЛІЦІЯНТ БУВ вбитий, а два детективи поранені в понеділок, 5-го березня, в Мангеттені, коли два злочинці намагалися обікрасти законспірованого поліцiянта. Один злочинець був також поранений та разом із своїм партнером був затриманий при спробі втекти з місця злочину, в якому йшлося про перепродаж кокаїни на суму 42,000 дол. На місці не були знайдені наркотики, але поліції вдалось віднайти дві рушниці, якими злочинці стріляли до поліціянтів. Це була кульмінація слідства, яке провадив спеціяльний відділ нюйоркської поліції боротьби з торгівлею наркотиками та тривало два тижні. „Це є доказ того, що поліція щоденно ризикує власним життям для нас", — сказав посадник Дейвид Дінкінс після відвідин поранених поліціянтів у лікарні. Торгівля наркотиками та злочинність є щоденним явищем та процвітає у таких дільницях Ню Йорку, як Джейкоб Ріс Говзес в Іст Рівер Парк, де серед білого дня о год. 3:30 по полудні стався цей випадок. Мешканці дільниці розповідають, що діти продають тут наркотики зовсім відкрито, на очах поліції „. „Це треба було вичистити вже багато років тому. Люди продають наркотики в парку і поліція знає про це".

ВИСТУПАЮЧИ В КОНҐРЕСІ в четвер, 1-го березня, державний секретар Джеймс Бейкер заявив, що Адміністрація не заперечує проти пропозиції зменшення допомоги Ізраїлеві та Єгиптові, якщо ця частка стане складовою частиною загального зменшення американської допомоги іншим крінам. Єгипет й Ізраїль отримують найбільшу допомогу від Америки: в цьому році — 2,1 біл. дол. та 3 біл. дол. А на наступний фіскальний рік Білий Дім запропонував на розгляд Конгресові таку ж саму суму. Загальна сума американської допомоги іншим країнам нараховує 10 біл. дол. Сенатор-республіканець Роберт Дол недавно закликав до зменшення бюджету допомоги п'яти головним союзникам Америки на 5 відсотків з ціллю заощадження грошей на підтримку нових демократичних країн Східньої Европи, Панами, а тепер ще й Нікараґуа.

ХРОНІКА ВИБОРІВ В УКРАЇНІ

• Київ. Сергій Одарич, Рух, 5-го березсня. — Повторне голосування згідно з існуючим законом має відбутися протягом двох найближчих тижнів. Надійшло повідомлення, що завідуючий ідеологічним відділом ЦК КПУ Леонід Кравчук, який кандидував на Вінниччині, став депутатом Верховної Ради УССР. Здобув також перемогу апаратчик ЦК КПУ Качура, що кандидував у Харківській області. Переміг також перший секретар Кримського обкому КПУ.

• Харків. Генріх Алтунян, УГС. У виборах взяли участь 78 відсотків харків'ян. До Верховної Ради УССР обрано лише одну особу — підполковника Батюшкова. Він пройшов у тій окрузі, в якій адміністрація міста не дозволила зареєструвати члена страйкового комітету й активіста ТУМ Короля. Таким чином підполковник Батюшков не мав жодного суперника. Решта кандидатів у народні депутати не отримала потрібної кількости голосів. Отже буде друга тура голосування.

• На другу туру голосування вийшли такі кандидати: співголова харківського „Меморіялу" Мещеряков проти Воробйова. До речі, в цій окрузі кандидував співголова харківського Руху Кіндратенко, але не пройшов. Це єдина поразка демократів у цьому місті. В іншій окрузі на другу туру вийшли Сухоруков і Смик. Сухоруков — активіст НРУП, Смик — генерал-політпрацівник. Наступна пара: співголова харківського Руху Щербина і співголова харківського „Меморіялу" Раковський. Далі член УГС Алтунян та Іванцов, Левченко і Вовченко (член Руху). В парі Москів та Юрченко (голова харківського ТУМ) Лавриненко і Гайсінський (опальний прокурор, якого підтримує Рух), Кроль і Воленя (останній належить до представників демократичної групи в КПУ), Кушнарьов-Старунов (член Руху), а Кушнарьов хоч і парт апаратчик, але також демократично наставлений. У парі Здоровий і Бондаренко — обидва активісти Руху. Боженський і Гриньов (член Руху), Сонін і Кравцов (активіст Руху), і остання пара Голобородько та Семиволос (голова Всеукраїнської організації праці „Єдність", член УГС, активіст Руху). Як тільки до харківського осередку Руху надходило повідомлення про якесь порушення виборчого закону, туди відразу направляли групу представників Руху, які намагалися не допустити подальших порушень. Були там і закордонні наглядачі.

• Київ. У 22-ох виборчих округах міста має відбутися повторне голосування. Під час першої тури чимало голосів набрав головний редактор газети „Вечірній Київ" Віталій Карпенко, який єдиний виграв вибори в Києві. На другу туру голосування виходить Володимир Івашко, а проти нього кандидує активіст Руху Олексій Квас, який набрав менше голосів. На другу туру вийшли також член секретаріяту Руху Дмитро Поїзд та член великої ради Руху Оксана Скорик: член великої ради Руху П. Мовчан та Лесь Танюк, кінорежисер і драматург та член великої ради Руху; відповідальний секретар Руху Віктор Терен (письменник); голова київської філії УГС Олесь Шевченко; голова Всеукраїнсь-

(Закінчення на стор. 4)

ДО ПЕРЕДПЛАТНИКІВ СВОБОДИ!

З огляду на перехід висилки щоденника „Свобода" на нову комп'юторську систему, в адресарі передплатників можуть трапитися помилки. Просимо вибачення за ці помилки, їх постараємося виправити в найкоротшому часі.

АДМІНІСТРАЦІЯ

СВОБОДА SVOBODA
українській щоденник
FOUNDED 1893
Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200
Бюро УНС у Вашинґтоні (202) 347-UNAW (202) 347-8631 (факс)
Subscription 1 year — $40.00 6 months — $22.00 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00 Change of address — $1.00 Make check or money order payable to "Svoboda"
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

І про вибори час думати

Найближчі вибори в Америці відбудуться 8-го листопада цього року. У них мають вибрати 36-ох губернаторів, 34-ох сенаторів, усіх 435 конґресменів і 6,257 членів стейтових асамблей. Хоча загальне зацікавлення стосується вибору нового президента, що стається кожних чотири роки, проте й отакі вибори, як цьогорічні, мають поважне значення для образу політичних сил у країні, для ствердження настроїв і для долі різних важливих проблем нації — бо рішають люди в законодатній та екзекутивній владі, у федеральному засягові та у 50-ти автономних стейтах. Президентські вибори осінню 1988 року принесли велику перемогу республіканському кандидатові, колишньому віцепрезидентові Джорджові Бушеві, бо за ним заявилося 40 стейтів на всіх 50 і з великих міст в Америці єдиний Ню Йорк виявився демократичним. Але ця перемога Республіканської партії була захмарена фактом, що її переможний кандидат не зміг потягнути за собою кандидатів до Конґресу. Тому настала така ситуація, що у Білому Домі є республіканський Президент, який склав собі ввесь Уряд із своїх однопартійців, а в Палаті Репрезентантів демократи мають більшість 263 конґресменів проти 173-ох республіканців. У Сенаті демократи мають більшість 53-ох членів проти 43-ох республіканців. Державний апарат діє складно і немає кризи з приводу якоїсь ворожнечі між Білим Домом і Капітолем з таких причин:

1. У своїй інавґураційній промові Джордж Буш виголосив дуже примирливу промову з закликом до співпраці і тому й названо його урядування „ерою простягненої руки". 2. Американці без уваги на партійну приналежність є державниками, які розуміють, що не може бути застою у ніякій загальнодержавній справі внутрішнього чи закордонного характеру і що тому всі справи мусять бути полагоджувані компромісово. І 3. Джордж Буш став дуже популярним, всі опити професійних аґенцій чи великих часописів виявляють, що велика більшість народу схвалює внутрішню і закордонну політику Уряду Буша. В Америці панує стан добробуту, у світі події пішли по лінії політики Буша, його ставка на демократію виграла і в Европі і на американському континенті, відношення до Панами й Нікараґуа показалося правильним, мир закріплено успішним договорюванням із СССР — народ не має причини нарікати. В останніх днях показалося, що навіть крах на біржі у Токіо не мав впливу на біржу в Ню Йорку, бо акції йдуть вгору чи трохи падуть без ніякої паніки.

Демократи мусять з цим рахуватися. Але вони, очевидно, не вирeклися амбіції здобути також Білий Дім, тим паче, що Демократична партія, „партія народу", має куди більше зареєстрованих членів, як партія Республіканська. Робітничі спілки та муринський світ здебільшого в руках демократів. Жіночий світ — хоч з природи жінки більш консервативні — перехилився у сторону демократів у зв'язку з актуалізацією проблеми абортів, більшість жінок є за „право вибору", що підтримує Демократична партія. Хоча Католицька Церква рішуче противиться абортам, як убивству живої ненародженої дитини, то нюйоркський губернатор, католик італійського роду Маріо Квомо — є за „право вибору", по лінії становища більшости жінок.

Хоч до листопада ще далеко, вже тепер ведеться підготова обох головних американських партій. Щобільше — вже тепер, на два з половиною років перед президентськими виборами — демократи підготовляють ґрунт для цієї нової розгри. Якщо житиме Джордж Буш, який має тепер 66 років, то він напевне кандидуватиме знову і напевне переможе. Слабість Демократичної партії у цьому що вона не мала в останніх виборах і далі не має доброго, популярного кандидата з кваліфікаціями на лідера всього вільного світу.

За теперішніми коментарями американської преси — осінні вибори не принесуть великих змін у Конґресі. Американські виборці здебільша голосують на особу, а не на партію. Усе ж, навіть малі відхили від теперішнього відношення сил можуть бути важливими. Демократи вже тепер оглядаються за кандидатом у президентських виборах осінню 1992 року. Появилося прізвище колишнього довголітнього конґресмена, який великою більшістю голосів виграв вибори у колишньому республіканському Ню Джерзі Джеймс Флоріо і потягнув за собою делеґатів в асамблеї. Буцімто й Маріо Квомо схиляється вже до думки про свою кандидатуру. Заявив уже бажання знову кандидувати чорний проповідник Джессі Джексон, але це неповажний кандидат. З уваги на ролю Америки у всьому світі — преважлива справа її державний провід. І тому й українські громадяни ЗСА не можуть бути байдужими.

Михайло Кучер

ЕСПАНІЯ — СОЦІЯЛІЗМ З КАПІТАЛІСТИЧНИМ ПРИСМАКОМ

Європейські ліві сили опинилися у стані повного хаосу. Під такими силами треба розуміти соціялістів і комуністів. Вони з поспіхом, просто „на коліні" переглядають свої доктрини, щоб якось встигнути за життям, за несподіваними змінами, які загрожують їх існуванню.

Перемога на голосуванні в Еспанії партії соціялістичних робітників викликала фантастичне питання — була це перемога соціялізму — чи його поразка.

У 1982 році Еспанія вибрала першого соціяліста прем'єр-міністром. І той соціяліст на найвищому становищі в Еспанії зразу почав залицятись до капіталу і заможньої середньої кляси Еспанії. Він припинив побільшення заробітної платні робітникам, а подекуди її навіть зменшив і як наслідок Еспанія дістала помітний економічний добробут.

Соціяліст — прем'єр-міністер зламав догму націоналізації банків і державно ідеологічної інтервенції в економіку. Він доказав, що соціялізм може пристосуватись до сучасного стану економіки з затриманням соціяльної рівности та етики. Політика еспанського прем'єр-міністра і соціяліста викликала жваві подекуди нервові дебати серед західньоевропейських соціял-демократів, які втратили політичну рівновагу в ідеологічних конвульсіях 1980 років. Еспанські події — „братання" соціялізму з капіталізмом — пильно вивчали Польща та Мадярщина, які також мають намір знищити бар'єр поміж соціялізмом та капіталізмом.

Для Східньої Европи Еспанія може стати зразком до наслідування. Після смерти генераліссімуса Франко Еспанія почала творити новий політичний спосіб правління — відхід від тоталітаризму і наближення до демократії. Коли соціялісти прийшли до влади сім років тому в Еспанії почав підвищуватись рівень життя широких мас населення. Сталося так завдяки припливові в Еспанію закордонного інвестиційного капіталу та приступлення до Европейської спільноти.

Останнім роком почалися жваві відвідини поміж Варшавою, Будапештом і Мадридом, а мадярські і польські спостерігачі були на останніх еспанських виборах.

Голова італійської Комуністичної партії — найбільшої в західньому світі — зареаґував правильно-комуністичні партії не можуть дотримати кроку тим змінам, які стаються в західніх суспільствах. Ми — комуністи — перестаємо бути керуючою силою пролетаріяту. Як наслідок Комуністичні партії політично рухаються вправо. Ми — західні комуністи — були змушені залишити наше основне гасло „клясової боротьби" і замінити його екологією — обороною природного оточення людини. А за екологію робітництво на барикади не піде.

Життя також штовхнуло вправо Соціял-демократичні партії, тому вже в Европі не чути совєтського гасла „проґресивні сили". Збанкрутований комунізм вже не відважується обіцяти міжнародному пролетаріятові — „проґрес".

Французький президент почав свою економічну політику вірністю засадам соціялізму і за два роки привів країну до економічної руїни. Був змушений застосувати ортодоксальну монетарну політику і тим оздоровив французьку економіку.

Шведські соціял-демократи плянують зменшення податків. У Новерґії уряд робітників запровадив економічні обмеження.

У Великобританії партія праці також почала ідеологічний рух вправо. Її газета ось-ось припинить своє існування. Досі половину накладу купувала Москва, тепер від того відмовилась. В Анґлії комуністичну газету мало хто читає. Соціялізм як доктрина став немодним. Така думка вийшла від італійської Соціялістичної партії. Італійські соціялісти були перші, які рекомендували передати державні підприємства в приватні руки. „Тим ми виявили себе інтеліґентними політиками".

Сьогодні в Европі життя вимагає погодження економічної політики із соціяльною. Традиційна політика поділу поміж „правими" і „лівими" (по-совєтському „проґресивними") почала зникати. Демократичний соціялізм покинув месіяністичне завдання раннього соціялізму спасти цілий світ. Події у СССР зобов'язують соціялістів знайти іншу універсальну ідею, якщо така можлива. Яка б відповідала альтернативам капітуляції перед силами капіталізму. Насамперед треба звільнити економіку від інтервенції ідеології.

Недавно в Міляні відбувся з'їзд Соціялістичного Інтернаціоналу. Було зазначено, що европейському соціялізмові допомогла криза комунізму, тому що західній соціялізм завжди визнавав демократію. Все таки криза комунізму не тільки допомогла европейському соціялізмові, але й наробила йому клопотів. Голосуючі европейські маси не потрапили знайти різницю поміж соціялізмом і комунізмом. А соціялістичний прем'єр-міністер Еспанії висловився досить зрозумілою мовою. „Сьогодні в Москві нема масла. Щоб це зрозуміти не треба університетської освіти та читати. Маркса. Як відомо СССР купує масло в Америці, а кури в Західній Европі".

Те, що діється в Еспанії зрозуміло викликає увагу покищо „соціялістичного табору". Еспанські соціялісти вже нікого не розстрілюють за чисті нігті і чисту білу сорочку з краваткою. Вони вже самі мають чисті нігті і білі прасовані сорочки. При нагоді одягають фраки. Совєтського стилю комунізм найбільш боїться ідеологічних суперечок в своєму таборі. Тепер не тільки СССР, але й цілий соціялістичний табір гремить від суперечок, а чеські каґебісти кінчають життя самогубством.

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ

Редаґує Лев Яцкевич

Підземний тунель в Перу

У той час, коли Настя Лісовська попала в Рогатині у татарський ясир, а згодом, під найменням Роксоляни-Хурем стала дружиною могутнього турецького султана, Сулеймана II, еспанський конкістадор, Франсіско Пізарро, на чолі 180 авантюристів, таких самих, як він, причалив на каравелях до берегів сучасного Перу та, за нецілих два місяці, завоював велику інкську імперію.

Її територія простягалася вузьким поясом, довжиною 3,000 миль, поміж побережжям Тихого океану та гір Кордиль'єрів. Це не була однорідна країна, але суміш цілої низки підбитих індіянських племен, що займалися високорозвинутою рільничою господаркою, основаною на системі добре наводнених гірських терас.

Інки не знали, ні письма, ні колеса, ні будівельного склепіння, але мали зате сильно сцентралізовану адміністрацію, основану на густій мережі брукованих шляхів та на своєрідній системі книговодства, п.з. „квіпі", у виді мітли, із різнобарвними шнурками, на яких були закарбовані вузлами всі важливі числові дані державної адміністрації та персональні дані кожного мешканця імперії.

Але не зважаючи на цю, відносно, високу цивілізацію, Франсіско Пізарро в 1532 році з малою горсткою піхотинців та вершників, зумів підступом забрати в полон головного інка, короля Атагуалпу та в цей спосіб унерухомити цілу імперію. Бо король інків був вершком скомплікованої адміністраційної піраміди, від якої виходили всі прикази. І тим, слід собі пояснити, як Пізарро міг підбити, дослівно в одну ніч, велику частину інкської імперії, з її чудовими містами, святинями, неймовірним багатством та перетворити її у невільничу, еспанську колонію.

Звичайно, цей підбій не відбувся без спротиву автохтонів. У 1535 році спалахнуло повстання проти еспанців, під керівництвом Манка, сина короля Атагуалпи (вбитого Пізарром, по зложенні велетенського окупу, у золоті). Повстанці оточили столицю Куско (перейменовану Пізарром на Ліму), але їх розбили вогнепальною зброєю. Частина їх утворила в гірському районі Вількапампа новоінкську державу, на чолі з сином Манка, Тупак-Акурою та продовжували опір еспанцям до 1572 року.

Один із слідів цього опору становить відкритий нещодавно, довгий на 70 миль, підземний тунель. Немає сумніву в цьому, що цей тунель був збудований інкськими повстанцями для перевозу товарів і зброї, щоб вони не попали в руки еспанських наїзників.

Перуанські печеролази наткнулися припадково на цей тунель в часі обшуку горішніх „інкських печер", розташованих у підніжжі гори Гуаскара, в Кордиль'єрах. Їх загально вважали залишками шпихлірів та маґазинів зброї, якими користувалися стародавні інки, в часі воєнних походів для поширення своєї імперії. І саме в одній із тих печер, згадана експедиція наткнулася на величезні двері з кам'яних плит, що висотою дорівнювалися 27 стопам, шириною 18-ом стопам, а товщиною дев'ятьом стопам. Не зважаючи на великий тягар цих дверей, по кількох спробах, їх вдалося відчинити. За тими дверми починався великий тунель, виложений квадратними, камінними плитами, який провадив в напрямі острова Ґуанапе, розташованого на Тихому океані, не далеко побережжя Перу.

Дальша частина тунелю була завалена землею й камінням, і тому члени цієї експедиції не могли його повністю прослідити. Всі зусилля, щоб знайти вихід з цього тунелю на острові Ґуанапе були безуспішні. На думку вчених, цей тунель інки збудували в той час, коли більша частина їх держави була вже завойована еспанцями та проводив під окупованою ними, територією Перу.

Ця коротка історія про підземний тунель в Перу, відкрила нам велику ущелину, крізь яку ми побачили фраґмент підбою та поневолення середньовічної вічної імперії інків, життя яких плило до цього часу упорядкованим та спокійним руслом у теократичному світі, де не зважаючи на соціяльний поділ, звання переходило з батька на сина, та в якому не було теоретично, ні поневолювачів ні поневолених.

І раптом, мов за притором чародійної палички, старий інкський світ завалився, мов домик з карт, а на його місце, еспанці збудували новий світ, світ насильства білої людини над інкськими автохтонами, яких вона, не тільки докорінно пограбувала, але скинула теж на найнижчий щабель соціяльної та економічної драбини.

І тут, насувається мимоволі паралеля, поміж інкською імперією та Руссю-Україною, що, як відомо, втратила також свою незалежність через взаємні боярські, княжі та гетьманські чвари та міжусобиці. В упадку інкської імперії, яка займала територію сьогоднішнього Чіле, Еквадору, Болівії, Перу та Колюмбії, історія звинувачує Гуана Капака, батька останнього інкського короля, що перед смертю (1525) поділив свою імперію між двох синів Атагуалпу та Гунсара, між якими почалася війна, що у висліді, послабила імперію та улегшила Пізаррові її завоювання.

У 1821 році, коли пробудником української національної свідомости Маркіянові Шашкевичеві, сповнилося 10 років, а Тарасові Шевченкові сім років, Хозе де Сан Мартін проголосив незалежність Перу, від його материка — Еспанії.

Але це в нічому не змінило долі інкських автохто-

(Закінчення на стор. 4)

Наталя Осока

ДВІ РОЗПОВІДІ ПРО НРУП

II

Ще й досі не виходить „Народна Газета", яку плянує видавати НРУП. Не забезпечені приміщенням, не обладнано друкарню, проблема роздобути папір тощо. Але секретарям Руху праці вистачає. „Ніколи стільки людей не йшло сюди, як іде тепер, наша кімната — це якесь стовповисько народу, — продовжує свою розповідь І. Драч. — Секретаріят обраний з'їздом Руху, там п'ять чи шість секретарів. Керує секретаріятом Михайло Горинь, його заступник — Володимир Мулява". Є уже й редактор газети — Анатолій Шевченко. Допомагатимуть йому Михайло Слабошпицький, Олександер Лук'яненко та інші відомі письменники й журналісти. Газета виходитиме раз на тиждень тиражем 100,000. Так плянується, а як буде насправді, сказати важко.

Секретар ЦК КПУ Леонід Кравчук сказав кореспондентові „України", що коли створювався НРУП, то тоді не ставилося питання, що він матиме свою програму і статут. Після опублікування перших проєктів відбулися обговорення, дискусії. Навіть на з'їзді були різні проєкти. Якщо в першому проєкті був запис, що НРУП визнає авангардну, керівну ролю партії, то тепер цього немає. Однак Рух намагається співпрацювати з різними організаціями, в тому числі й з КПСС через комуністів, розповідає Л. Кравчук.

Кореспондент пригадав, що на з'їзді деякі промови були відверто антисоціялістичні, антипартійні, антисовєтські, наприклад Л. Лук'яненка, В. Барладяну. Тим часом присутні вставали і влаштовували їм справжні овації. „Але нічого з тих екстремістських виступів не увійшло до програми. Чому так сталося, що ніхто з керівництва Руху ніби й не протестував, не заперечував, але в програму ідеї екстремістів не ввійшли?" — запитує кореспондент. На це питання Кравчук відповів:

„Знаєте, авторитет лідерів Руху дуже великий. Маю на увазі Д. Павличка, І. Драча, В. Яворівського та багатьох інших. Ці люди можуть управляти будь-яким зібранням Руху так, як вони цього захочуть... Плюралізм, демократія, кожному можна вільно висловлюватись, як йому заманеться, а от документи слід приймати такі, які потрібні... Якби з'їзд прийняв таку програму і такий статут, що відповідали б екстремістським виступам, то й реакція була б на такі документи відповідною. За нашими теперішніми законодавчими нормами Рух має бути зареєстрований. А при таких документах — антипартійних, антисоціялістичних, антиконституційних — про реєстрацію ніякої мови не могло б і бути".

Далі Кравчук висловив свої міркування, що НРУП мусить відмежуватися від екстремістів, тоді він зробить „великий крок вперед" у підвищенні свого авторитету.

„Адже, погодьтесь, важко пояснити, чому під дахом Руху в організаційній єдності живуть і працюють (обрані до керівних органів) люди, які стоять на різних плятформах, сповідують різні цілі, програми, навіть протилежні. Хто ж візьме гору — Рух в чистому вигляді, чи УГС? А це питання принципове, бо в ньому міститься відповідь, до чого прийде Рух — до соціялізму і федерації чи до чогось іншого?" — запитує Кравчук, але вже відповідаючи на наступне питання кореспондента змушений визнати, що у зв'язку зі змінами „у верхньому ешелоні" „змінилася і моя точка зору"... Доводиться враховувати „рушійні сили, ситуації і зміни, які вносить саме життя"... „В моїх виступах відбулися також певні кориґування, зміни акцентів, адже мені довелося брати участь у передвиборчій боротьбі, це все я також пропускав через себе, набираючись досвіду".

Після таких признань Л. Кравчука мимоволі напрошується висновок, що в Русі мабуть таки перемагає УГС.

„Чим пояснити, що статті у пресі — переважно анти руxівського характеру?" — запитує кореспондент.

„Мабуть тут ще спрацювали старі уявлення про плюралізм", — відповів Кравчук і додав, що Рух не засуджено, засуджено лише екстремізм у Русі. Крім того кореспонденти мають право на свою точку зору, так само як НРУП — на свою. Однак Кравчук ніби забув, що всі газети і кореспонденти перебувають під контролею КПСС і тому вони висловлюють не свою точку зору, а правлячої партії. А НРУП не має таких широких можливостей для висловлення своїх поглядів.

Щодо узаконення національної символіки, то Л. Кравчук вважає, що „протистояння кольорів може призвести до протистояння людей".

І. Драч сказав, що блакитно-жовтий прапор „повинен об'єднати всіх українців на шляху від громадянської війни до громадянського суспільства... Хай він більше належить західнім реґіонам, але він має своє життя і в східній Україні. Не будемо звинувачувати у бандерівщині чи петлюрівщині ані княжі дружини, які мали синьо-

(Закінчення на стор. 4)

Мирослав Лабунька

КРИЗА ПРОВОДУ — У КРИТИЧНИЙ ЧАС

III

Усі ми відчуваємо, що існує криза проводу, себто криза провідного активу, що запалив би іскру в народі (без чого жадна боротьба, жадні змагання в житті так одиниці, як і цілого народу — немислимі), що був би на висоті завдання повести нарід у цей критичний час у його змаганнях за здійснення найвищих ідеалів нації, що ними є самостійність і соборність. Провід народу, нації, мусить мати довір'я до себе самого, мусить здобути довір'я в народі, мусить вірити в слушність справи, за яку бореться і за яку заставляє боротись весь нарід. Чи не найважливішим фактором тут віра, яка переходить у переконання, що підняти змагання є за слушну справу, та що воно увінчається успіхом. Для ілюстрації цього явища наведемо один приклад з минулого.

Майже перед сто роками у Відні відбулась цікава зустріч двоїх виїмкових людей — Теодора Герцеля, творця сіонізму й пророка жидівської державности, та Івана Франка, що щойно здобув був тоді докторат із філософії у Віденському університеті, але був уже відомим поетом і публіцистом та невгнутим борцем за кращу долю свого народу, при тому — й це варто сьогодні у Дні Соборности пригадати — був він одним з найбільших соборників, що засвідчив важливим чином у своєму особистому житті: будучи галичанином, він вибрав собі за дружину уродженицю Великої України, як тоді називали центральні українські землі, з якою і одружився у Києві (для цікавих додам, що вінчання відбулось у каплиці будинку Колеґії Галагана, де тепер приміщений Музей історії української літератури).

Герцель, автор відомої, можна сказати пророчої книги: „Жидівська держава" (1885) сказав у розмові з Франком, що прийде час, коли повстане вільна жидівська держава і Україна — також стане вільною. І коли Франко, оцей великий каменяр, вічний революціонер і непохитний одержимець із твердою вірою у свій народ і його кращу долю, захитався на момент, що так скажемо, у цій своїй вірі й висловив сумнів, чи можливо в тій, тоді існуючій ситуації здійснити такі мрії про державність жидівського й українського народів, Герцель відповів: „Усе в цьому світі, що може збагнути людський розум, цілком може статись... Навіть і найвища ідея, що народжується в людському розумі, може стати реальністю, якщо вона надхне великі маси завзяттям і вилонить з-посеред борців, готових заради неї й на мучеництво, коли це потрібно". Найвищою ідеєю Герцеля, що запалила жидівські маси, була ідея власної держави. Ідея ця в той час була, якщо вжити сучасного вислову, що його донедавна вживали, коли мова йшла про майбутність української мови, — цілковито безперспективною, властиво — нездійснимою. Але ми були свідками її здійснення. А тим самим і свідками здійснення першої половини пророцтва жидівського новітнього Мойсея — Теодора Герцеля.

Чому б нам не повірити, що й друга його половина збудеться. Ми ж були вже так близько його здійснення, на одну ґенерацію скоріше як жиди. Повірив у це тоді Франко, що й висловив при прощанні з Герцелем. Після згаданої зустрічі й під її впливом, як кажуть, написав Франко також свій найсильніший твір: поему „Мойсей". (Відомість про цю зустріч у „Сучасності", січень 1989). Наука із цього для нас, що: треба мати віру у свій народ, треба мати віру, у свою правду й її перемогу. Треба вірити в чуда. Це є завдання проводу в цілому, як і завдання поодиноких натхненних провідників. Покищо ми їх не бачимо, й хай не ображуються ті, що під сучасну хвилю — як вміють, і навіть часто з великою відданістю, — сповняють свої провідницькі ролі, що їх доля їм присудила, винісши їх на поверхню хвиль революції. Приходиться, однак, сказати, парафразуючи знову ж поета: А досі й чабана доброго немає, що став „отаманом революції" (мається на увазі вірш П. Тичини: „На майдані коло церкви") революція іде. („— Хай чабан! — усі гукнули, — за отамана буде").

На кінець зустрічі Герцель сказав до Франка: „Щоправда, Мойсеї не народжуються щодня, вони формуються у народі під тиском ззовні... Коли ви, українці, відчуєте цей тиск, як ми, жиди відчуваємо його тепер, тоді ви почнете шукати свого Мойсея, і він напевно знайдеться...". І знову каже наш поет: „Воздвигне Вкраїна свого Мойсея, — (не може ж так буть". (П. Тичин, вірш від 1919: „І Бєлий, і Блок, і Єсєнін...").

Не в усьому рішає тільки холодний розум. Навіть у нашу добу квантитативних оцінок і формул усіх явищ — не лише природи, а й суспільного життя, — людство ще не визбулось усіх почувань — добрих і злих, ще не позбулось серця, як про це найкраще свідчать найновіші події так на нашій батьківщині, як і в країнах наших сусідів.

2) Друге питання із черги подібностей і різниць між 1917-1920 і 1989-1990 — це питання кадрів. Крім подібностей між революцією 1917 року і сучасною ситуацією в Україні під цим оглядом — є також і деякі важливі, а то й суттєві різниці. Якраз тут хочемо підкреслити різницю між двома епохами, яка існує, коли йдеться про кадри. Для справного функціонування модерного суспільства й держави потрібні кваліфіковані кадри. Що їх не було в достаточній кількості в час революції 1917-1920, всім відомо. Що Україна сьогодні квантитативно більше, як забезпечена такими кадрами, в цьому також ніхто не може сумніватися. Отже, під сучасну пору ніхто зізовні не має права квестіонувати, чи ставити під сумнів спроможність України забезпечити задовільно свою державу кадрами в будь-якій ділянці національного й державного життя, — наукою починаючи й воєнною індустрією кінчаючи.

Продовження буде.

Кобзарський курс в УВУ у Мюнхені

Цього літа фундація УВУ і Товариство Українських Бандуристів спонзорує шостий з черги курс „Порівняльний фолкльор: українська народна музика і бандура" 16-30-го липня ц. р. в Українському Вільному Університеті в Мюнхені. За теоретичне навчання відповідатиме професор паризьких університетів та УВУ музиколог д-р Арістід Вирста, а за практичне навчання гри на бандурі відповідатиме д-р Марко Фаріон і д-р Христя Ляш-Фаріон.

Д-р Марко Фаріон — член і соліст Капелі бандуристів ім. Тараса Шевченка, учень сл. п. Григорія Китастого та адміністратор і викладач численних кобзарських курсів і таборів в Америці та Канаді. Д-р Христя Ляш-Фаріон відбула безліч кобзарських та інструкторських вишколів, була інструкторкою при Школі Бандуристів в Дітройті. Допомагати головним інструкторам будуть заавансовані бандуристи з Европи, декотрі відбули інструкторські вишколи ТУБ в Ню Йорку (1988 р.) і в Торонто (1989 р.)

Кобзарський курс в УВУ щороку притягає все більше ентузіястів кобзарського мистецтва. Минулого року прибуло 42 студенти зі Західньої і Східньої Европи — 18 з них з Польщі і Югославії. Вже в 1988 р. було створене ТУБЕ (Товариство Українських Бандуристів Европи), а минулого літа під час курсу відбувся перший з'їзд ТУБЕ, на якому вибрано управу і оформлено статут та плян праці.

Оплата за курс — 100 нім. марок, в додатку до нічлігу і харчування в Українському Інтернаті в Мюнхені. Незаможні студенти можуть звертатися до фундації УВУ за стипендіями. За дальшими інформаціями, аплікаціями на студії і стипендії просимо писати на адресу фундації УВУ: Ukrainian Free University Foundation, Ips., Attn: Lida Czorna, P. O. Box 1028, New York, NY 10276, USA.

Просимо негайно зголошуватись, кількість учасників обмежена. Реченець: 1-го червня ц. р.

ПОЛТАВСЬКИЙ ВЕЧІР У ПАРМІ

На фото (зліва): І. Бачинський, В. і Ю. Капи.

Парма, Огайо. — Тут в суботу 10-го лютого, в залі православного собору св. Володимира відбувся 16-ий з черги Полтавський вечір та, як звичайно багато присутніх були вдягнені в одяги прикрашені українською вишивкою, чи таки в народних одягах.

Вечірку розпочато традиційною трапезою з галушками включно, а тоді відбувся концерт і забава з танцями. Цьогорічними господарями Полтавського вечора були Віра та Юрій Капи. У своєму вступному слові господарі завжди стараліся поінформувати зібраних гостей про якийсь один аспект Полтави, байдуже чи буде це явище, предмет чи подія. Цього року господарі вибрали історичну тему, сягаючи до боїв 1648 року з татарами та аж до битви під Полтавою 1709. Їхньою ціллю було дати до зрозуміння публіці в числі 400 осіб, що українцям впродовж століть було важко оборонити свою самостійність.

В дальшому тягу програми господарі представили та подали коротку біографію головної зірки вечора, актора Ігоря Бачинського з Торонто, Канала, який забавляв присутніх не тільки тільки співом і танцями, але також й цікавим гумористичним монологом, що є його спеціяльністю. Згодом місцеві молоді таланти Таня Силим і Олег Маглай розважали присутніх цікавою програмою, спеціяльно присвяченою Влодимирові Івасюкові. Таня відспівала в'язанку пісень-творів В. Івасюка при фортепіяновому акомпаньяменті своєї сестри Лаури. Олег на скрипці відіграв ряд творів В. Івасюка при фортепіяновому ж акомпаньяменті Тані.

За успішний Полтавський вечір признання належить організаційному комітетові під головуванням Миколи Клепача та членів Лідії Середи, Валі Яременко, Люби Ніксіч, Олекси Клепача та Віри і Юрія Капів. До танців приграваla місцева оркестра „Ромен".

У сороковий день смерти мгр І. Пеленської

Св. п. Ірена Пеленська (справа) та св. п. Марія Ржепецька.

У четвер, 4-го січня ц. р., в Дітройті померла Ірена Пеленська-Пасіка, проживши 83 роки. Прощали її знайомі, членки Союзу Українок, голова Світової Федерації Українських Жінок, голова Асоціяції Діячів Української Культури, голова Наукового Товариства ім. Шевченка, відділ Мишиген, громадськість і родина на чолі з донькою Ладою Прокоп та її трьома синами.

Відійшла від нас одна з наших чільних громадянок, письменниця і журналістка, одна з провідниць українського жіночого руху.

Життя Ірени Пеленської-Пасіки (з дому Винницька) можна поділити на три етапи — молоді роки, школа, університетські студії у Львові і краківські часи. У тому періоді Ірена писала багато: статті, есеї, повісті, які друкувалися у журналі „Дажбог", в „Новій Хаті", „Краківських Вістях", її твори видавало українське видавництво у Кракові. Деякі повісті, наприклад, „Христина", „Музика", „Кам'яна сокира" та інші перевидавалися. Ірена одночасно допомагала своєму чоловікові д-рові Євгенові Пеленському в його науково-видавничій роботі.

Згодом Ірена Пеленська виїхала з Кракова до Німеччини, до Міндін біля Гановеру, де продовжує літературну діяльність. Її оповідання появляються у паризькому „Українському Слові", мюнхенській „Громадянці".

У 1949 році Ірена з мамою, чоловіком і 13-літньою донечкою Ладою переїхала до Австралії. Емігрантів приміщували у таборах і родина Пеленських опинилася у таборі в Коврі, біля Сиднею. І тут розвинувся ще один талант Ірени Пеленської — організаційний. Може саме і тому, що не було йому жодних політичних перешкод. Праця з громадою не була нова для неї. Ще у ранній молодості і за студентських часів Ірена, дочка учителів у Нежухові біля Стрия, так як і усі студенти у тому часі, працює над освітою селян — їздила з доповідями, зустрічалася з суспільними і політичними діячами тієї доби: Степаном Охримовичем, основоположником ОУН, Едвардом Козаком, працювала у Пласті. У Пласті познайомилася з її майбутнім чоловіком Євгеном та його пластовими приятелями, до яких належав і Степан Бандера. Цей період у її житті дав Ірені досвід і життєвий світогляд. Вона його повністю використала в Австралії. Разом з жінками, що мешкали у таборі Ковра, вона організувала перший „кружок" Союзу Українок Австралії, який став чи не найпершим проявом організованого громадського життя в Австралії рядом із дитячим садочком, Пластом.

Ірена закладає дальші „кружки" Союзу Українок, стає першою головою крайової управи Союзу Українок Австралії, закладає першу школу українознавства у Сиднеї, що дає почин творенню шкіл українознавства в Австралії, які з часом перебрала Шкільна Рада, з якою вона співпрацювала. Євген став головою Наукового Товариства ім. Шевченка в Австралії і головою громади Нової Південної Валії. Д-р Є. Пеленський провадив друкарню, займався видавничою працею, у якій допомагала йому Ірена. Згодом Союз Українок Австралії став членом основаної у 1948 році Світової Федерації Українських Жіночих Організацій. До праці Союзу Українок у ділянці зв'язків на терені Австралії додається ще можливість репрезентації на світовому форумі. Ірена Пеленська підтримувала цю ініціятиву. Разом із канадськими жіночими організаціями Союз Українок висилає представницю на ювілейний конгрес Міжнародного Союзу Жінок на Цейльоні, з яким ще до Другої світової війни Мілена Рудницька підтримувала контакт.

Ірена Пеленська продовжує журналістичну працю, редагує жіночу сторінку у тижневику „Вільна Думка", пише п'єси для молоді, працює у Пласті.

Рік 1956 був роком великого смутку — помер її чоловік Євген. Але одночасно її донька Лада Прокоп обдарувала її першим внуком Марком Євгеном.

У 1962 році Ірена переїхала до Америки і поселилася у Філядельфії, де жив її брат Антін Винницький

Ірена Пеленська включається у працю Світової Федерації Українських Жіночих Організацій у Філядельфії.

Американський період відзначається пожвавленою журналістичною роботою. Світова Федерація Українських Жіночих Організацій до 1963 року не мала свого журналу, а користувалася гостинністю „Нашого Життя", журналу Союзу Америки, у якому вона мала окрему сторінку. Потреба власного журналу була пекуча. І так за головування Олени Залізняк почало виходити циклостилеве видання „Бюлетеня СФУЖО". Ірена Пеленська була його першою редакторкою; на тому пості вона залишилася майже 20 років. Її заслугою є те, що „Бюлетень СФУЖО" у 1966 році почав виходити друком, як „Українка в Світі".

Ірена спеціяльну увагу присвятила дошкіллю і вихованню молоді. Вона була членом СКВОР і заложила Світову Раду Дошкілля та була дуже активною в українському шкільництві. Коли у 1979 р. Об'єднані Нації проголосили Міжнародний Рік Дитини Ірена Пеленська очолила Комісію МРД і включила цілу українську громаду у цей Рік.

Наприкінці 60-их років Ірена Пеленська стала членкою редакційної колегії „Америки" у Філядельфії. Там пізнала свого другого чоловіка редактора Миколу Пасіку, з яким одружилася у 1968 році. На жаль, подружжя не тривало довго, бо редактор Пасіка помер рік пізніше.

Наприкінці свого активного життя Ірена Пеленська-Пасіка займалася збизбиранням матеріялів про Стрийщину, була головою комітету Стрийщини.

Останні роки життя Ірени були тяжкі. Вона хворіла. Її радістю був приїзд із Таллінa її сестри Теодори Добрянської, яка залишилася кілька років з нею. По її виїзді Ірена перенеслася до своєї дочки Лади у Варрен біля Дітройту, де померла, виснажена недугою.

Ірену Пеленську-Пасіку Союз Українок відзначив похвальною грамотою у 1955 році, з нагоди п'ятиріччя поселення українців в Австралії, а в 1989 р. Союз Українок відзначив її, як основоположницю, голову першої управи Союзу Українок Австралії і довголітню першу голову крайової управи СУ Австралії. Світова Федерація Українських Жіночих Організацій відзначила Ірену почесним членством.

Ірена дочекалася і гарних рецензій — її книжка „Кам'яна сокира" отримала дуже прихильну рецензію від археолога Ярослава Пастернака. Ірена була дійсною членкою Наукового Товариства ім. Шевченка. Вона теж була членкою АДУК'у. Згадка про Ірену є в Енциклопедії Українознавства (під її дівочим прізвищем Винницька Ірена).

Коли я думаю про Ірену, з якою довелося мені працювати у Союзі Українок Австралії і у Світовій Федерації Українських Жіночих організацій, я бачу перед собою жінку, думаючу широкими категоріями. Бачу її як ту, що змогла втілити в життя свої пляни. Подивляла я не раз її терпеливість у співпраці з особами, які не все були її „по дорозі". Подивляю її також і тому, що вона потрапила захопити мене у сітку українського жіночого руху, з яким я, вихована на чужині, мала дуже мало спільного.

Людина — це енергія, а енергія у світі не пропадає. Вона перетворюється у різні форми і дає почин новому життю, новим ідеям. І я коли пишу ці рядки, чую дзвінкий, ясний голос Ірени та її перлинний сміх.

Олена Процюк

У СВОЄМУ ПЕРШОМУ публічному виступі після поразки у виборах, найбільш консервативний сандініст, який очолює чисельну службу безпеки та тайну поліцію Нікараґуа, натякнув на те, що він є готовий передати владу опозиції 25-го квітня. „В мене немає іншої альтернативи", — заявив Томас Борґе Мартінез, зазначуючи, що він видав наказ своїм консервативним сандіністам пом'якшити їхні виступи в радіо та телевізії проти виборчих результатів, що повалили уряд сандіністів у користь кандидата опозиції Віолети Барріос де Чаморро.

Відкривають курси в УМ

Ню Йорк (УМ). — Тут в Українському Музеї починається курс виготовлення українських писанок. Діти і дорослі матимуть нагоду навчитися писати писанки, або вдосконалити своє уміння виготовляти писанки з традиційними українськими мотивами. Зайняття відбуватимуться щосуботи і щонеділі по два рази на день. Дати: 25-го і 31-го березня і 1-го квітня; час: 9:30 — 12:30 ранку і 1:30 — 4:30 по полудні. Оплата за одне зайняття: дорослі — 10 дол., пенсіонери і студенти від 16 років — 8.50 дол., члени музею — 8 дол., діти від 12 до 16 років — безплатно.

Також починається показ техніки писання українських писанок. Досвідчені писанкарки демонструватимуть процес виготовлення високомистецьких писанок. Також буде показаний нагороджений фільм Славка Новицького „Писанка". Програма триватиме безперервно протягом двох днів від 1-ої до 5-ої год. по полудні; дати: 24-го березня і 7-го квітня. Вступ: нечлени 2.50 дол., члени, пенсіонери і студенти — 2 дол., діти до 12 років — безплатно.

Відбудеться навчання про українські великодні звичаї. Два зайняття для дорослих і молоді від 16 років. Учасники ознайомляться з українськими великодніми традиціями та навчаться пекти паски; дати 24-го березня і 7-го квітня; час: 9:30 ранку — 1-ої по полудні. Оплата за навчання: дорослі — 8 дол., пенсіонери і студенти — 5 дол. члени дістають 15 відсотків знижки.

Професори Я. Маркіза і Я. Рудницький в управі Монтреальської Ради Громадянства

Монтреаль, Кве. (ОУПС) — Тут у готелі Квін Елізабет відбулися 19-го лютого річні Загальні збори Ради громадянства Канади. Після звітів та доповіді ректора університету Конкордія д-ра Патрика Кенніфа відбулися вибори до нової Управи, в склад якої увійшли з українців проф. Ярослав Маркіза, як голова і проф. Ярослав Рудницький, як член Екзекутиви.

Рада об'єднує всі етнічні групи великого Монтреалю.

Хроніка...

(Закінчення зі стор. 1)

кого Товариства Репресованих Євген Пронюк; активіст Руху Юрій Гнаткевич; член НРУП Валерій Івасюк активіст УГС Володимир Крижанівський; активіст УГС і НРУП Олесь Сергієнко; члени НРУП Павло Кислий, Олександр Коцюба, Іван Заєць, Сергій Головатий; активіст Руху і кореспондент журналу „Ранок" Володимир Шовкошитний; кандидати від Демократичного Бльоку Збігнєв, Паламар, Солопенко, Костенко, Салій. Лише у виборчій окрузі ч. 11 нема кандидата від Демократичного Бльоку.

• Львів. Андрій Тимчук, УГС. Червоноармійський райвиконком вдався до фальсифікації з метою забезпечити перемогу апаратчикові міськкому партії Виноградову. Спершу була спроба самочинно змінити кордони виборчої округи, включивши три додаткових дільниці закритого типу, але цьому запобігли члени окружної виборчої комісії. Крім того райком надрукував для своїх кандидатів вдвічі більше бальотів і розповсюдили їх по людях ще до виборів. Таким чином у скриньках виявилося бальотів більше, ніж приходило виборців. В результаті Виноградов пройшов у другу туру голосування, а його суперником буде від Демократичного Бльоку Прокопович. За попередніми даними до махінації з бальотами причетні члени дільничої комісії з Інституту „Дніпроспецавтотранс" Шафігуліна і Романюк та секретар Червоноармійського райвиконкому Марчевська.

Ювілей Пластової Станиці в Клівленді

Минулий рік був багатий на ювілеї різних організацій. До них належить і Пластова Станиця в Клівленді. В неділю, 10-го грудня вона відзначила своє 40-річчя.

Святкування розпочались участю пластової молоді Станиці в архиєрейській Службі Божій, що її відслужив Владика Роберт Москаль в соборі св. Йосафата в Пармі. Панахида за померлих членів Станиці завершила церковну частину торжества.

Ювілейний бенкет відбувся після полудня в залі парафії Покрова Пресвятої Богородиці в Пармі. Учасників було поверх три сотні. Серед них були: Владика Роберт, священники всіх місцевих католицьких і православних парафій, сестри Василіянки, голова Г.П.Б. пл. сен. О. Гаврилюк, представники К. П. С. ст. пл. Р. Білинський ст. пл. Б. Онишкевич, батьки пластової молоді, приятелі Пласту й пластова молодь усіх уладів Пластової Станиці в пластових одностроях.

Започатковано бенкет пластовою молитвою „Отче наш", що її набожно відспівали всі пластуни. Опісля пл. сен. Ярослав Кришталович, голова Ювілейного Комітету відкрив святкування, привітав гостей і спом'янув поіменно членів Станиці й Кружка Пластприяту, які відійшли від нас у Вічність. Дальше ведення програми передав він пл. сен. Володимирові Базаркові.

Інсценізація історії Пластової Станиці була вступною точкою програми. Двоє колишніх новаків Станиці пл. сен. Маруся Фур-Федьків з Парми й пл. сен. Андрій Бігун з Вашинґтону були дикторами віршом писаної історії, яка переплітана виступами членів усіх чотирьох уладів Станиці. Пластове новацтво вивело сценку з приготування до табору. Пластове юнацтво засіло при ватрі, а юначки задемонстрували три душі з „Великого льоху" Шевченка в змодифікованій формі. Старше пластунство показало в пантомімі свої студентські будні: студіювання, женихання й закладання пластових родин. Пластуни сеніори Люба Боднар, Дарія Федорів і Ігор Захарій в дружній ґутірці дали інформації про життя Станиці й етапи її історії. Цей 40-хвилинний показ враз із віршовим підкладом приготовив пл. сен. Микола Грушкевич.

Трапезу поблагословив Владика Роберт. Під час обіду пл. сен. В. Базарко поділився з учасниками привітами, які наспіли від різних організацій і поодиноких осіб.

Післяобідню програму започаткував привіт від Начального Пластуна пл. сен. Юрія Старосольського, що його відчитав пл. сен. М. Грушкевич.

Головне слово мав голова Головної Пластової Булави пл. сен. Орест Гаврилюк. Після привітальних висловів для Станиці дав він погляд на вклад пластунів на загально-громадську й політичному полі, а опісля поінформував про заходи верховних пластових властей у допомозі Пластові, й обороні Пласту, що народжується в Україні.

Привітання від Крайової Пластової Старшини відчитав ст. пл. Всеволод Онишкевич, перший заступник голови КПС. Дальше вітав станицю від Українських Злучень Організацій Великого Клівленду їх голова мґр Василь Ліщинецький.

Пл. сен. В. Базарко відчитав імена всіх колишніх станичних, голов Станичної Ради й голов кружка Пластприяту та привітав *присутніх в залі.*

Заключне слово мав станичний пл. сен. Евген Палка. Він вручив почесні грамоти ряду заслужених пластунів і членів Пластприяту. Спеціяльні грамоти „Трьох Пластових Поколінь" одержали пл. сен. Осипа Галяревичева, пл. сен. Мирослава Гукова й пл. сен. Ігор Руденський за збереження пластової ідеї в своїх дітей і внуків. Слідувало вручення біля сорока грамот за заслуги.

Заключну молитву перевів о. д-р Іван Телявський. Накінець відспівано пластовий гимн.

Не можна не згадати вкладу праці пл. сен. Андріяна Галяревича, який виготовив ювілейну відзнаку й прекрасно удекорував сцену й залю.

У переддень ювілейних святкувань були оглядини пластових домівок і Пластового Музею, який виставив спеціяльно всякі пам'ятки, фотографії, ілюстровані хроніки й документи, що стосуються життя в Станиці. Вечером того ж дня відбулася пластова вечірка для молоді. Це все було в забудованнях катедральної парафії св. Йосафата в Пармі.

Появився теж 12-ти сторінковий Ювілейний листок, у якому вичеслені провідні члени Станиці впродовж 40-ка років.

Клівлендська Пластова Станиця вступає в своє десятиріччя, в якому перед нею стоїть пластове виховання української молоді.

М. Г.

ЯК УЖЕ ПОВІДОМЛЯЛОСЬ, Інформаційна агенція ЗСА прийняла рішення про скасування щоденних радіопередач „Голосу Америки" ляотянською, грецькою, словінською, турецькою, узбецькою та мовою суахілі. Рішення, прийняте в зв'язку з бюджетним дефіцитом, викликало гострі протести різних правозахисних організацій, що привело до компромісового рішення. Попередня постанова залишається в силі лише формально, радіопередачі будуть продовжуватися як і раніше, а 57 працівників редакції залишаться на своїх робочих місцях.

Дві розповіді...

(Закінчення зі стор. 2)

жовті прапори, ані руські загони під Ґрюнвальдом. А вигнання народного депутата Куценка було ганебним і не принесло слави українському парламентові. Коли ви подивитесь на картину Рєпіна „Запорожці пишуть листа турецькому султану", то першим прапором зліва побачите прапор саме синьо-жовтий".

На запитання кореспондента, що доброго уже встиг зробити НРУП, І. Драч відповідав, що завдяки співпраці з Компартією вдалося отримати дозвіл на перепоховання останків В. Стуса, О. Тихого і Ю. Литвина і, таким чином, нанести сильний удар по сталінізмові, по застою і стаґнації та розбудити багатьох українців. Крім того, В. Яворівський був у Канаді й Америці — там створено товариства прихильників НРУП, які передають ліки для дітей, що постраждали від радіяції. Тепер усі сили кинуто на подготову до виборів.

Закінчуючи інтерв'ю І. Драч сказав, що символом цього року є Кінь. Отже Рухові доведеться з мудрого змія „пересісти на баского коня нашої доби. Хто втримається в сліді, час покаже...."

Проаналізувавши ці два інтерв'ю, бачимо, що НРУП — об'єднання дуже зрізничковане, зате спрямоване на активізацію перебудовних процесів. Водночас не можна не помітити, що основними силами Руху є з одного боку — колективи Спілки Письменників України та Інституту Літератури, а з другого боку — члени УГС та їх симпатики. І хоч Л. Кравчук намагається зобразити ці дві сили як такі, що борються за вплив, насправді вони дуже вдало доповнюють одна одну, завдяки чому НРУП виявився і стійким, і зрівноваженим. Таке гармонійне поєднання дає змогу рухати перебудову вперед і допомагає утримати народ від зайвих конфліктів, непотрібних сутичок і кровопролиття.

Підземний...

(Закінчення зі стор. 2)

нів, які залишилися надалі погноєм новоствореної перуанської республіки та які, щоб утриматися на поверхні життя, вирощують тепер контроверсійні кущі коки (сировини наркотику — кокаїни).